

УДК 657.1:005.94

JEL M41, C80, L21

DOI 10.32782/2786-8273/2025-9-25

Фімар С.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, фінансів, обліку, математичних
та інформаційних дисциплін,
Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0432-2587>

Svitlana Fimyar

Cherkasy branch of Private Higher Educational Establishment
“European University”

Шільвінська О.Л.

викладач кафедри економіки, управління та адміністрування,
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6463-1050>

Olha Shilvinska

Cherkasy State Professional Business College

КОРПОРАТИВНА СТАТИСТИКА В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ

CORPORATE STATISTICS IN MANAGEMENT ACCOUNTING

Анотація. У статті розглядаються проблеми розвитку корпоративної статистики, вбудованої у систему управління підприємством (корпорацією). Актуальність теми визначається тим, що зі зростаючою відповідальністю підприємств за ефективність своєї діяльності зростає важливість забезпечення управління ними системною статистичною інформацією. При цьому констатується, що статистична діяльність підприємств організується у межах статистичного спостереження. Теоретичною та методологічною основою дослідження виступає системний підхід до проблем інформаційного забезпечення процесів пізнання та управління підприємством, заснованого на методології статистики, в центрі якої знаходяться вчення про показники, системи показників, інформаційні моделі. Результати дослідження показали, що специфічне середовище корпоративної статистики вимагає відображення діяльності підприємства виходячи, по-перше, із систем показників, що відповідають зовнішній та внутрішній звітності, і, по-друге, із системи єдиного первинного обліку, що відповідає вимогам як статистичного, так і бухгалтерського та оперативного-технічного обліку. Доведено, що підходи корпоративної статистики до відображення реальних явищ мають відрізнятися від підходів, що реалізуються галузевою та регіональною статистикою. При цьому, відображаючи діяльність підприємства як велику систему, корпоративна статистика сама функціонує як система із структурою відповідної складності.

Ключові слова: корпоративна статистика, управлінський облік, середовище корпоративної статистики, статистична звітність, система показників, інформаційна модель показника, продуктивність праці.

Abstract. The current stage of strategic development of the economy as one of the main requirements puts forward the coherence of the development of the main areas of activity and strategies of individual economic entities and regions, as well as the balance of the pace and deadlines for completing the tasks. This can be ensured by a management system that is capable of making the most effective management decisions in all areas of the national economy based on a highly developed information support system. In conditions when the object of management and observation is the functioning of an economic entity, which is a single system of phenomena and processes, objectively all types of accounting must be implemented as part of a single information system, which is today defined as management accounting. **Introduction.** The article considers the problems of development of corporate statistics, built into the system of management of the enterprise (corporation). The relevance of the topic is determined by the fact that with the growing responsibility of enterprises for the effectiveness of their activities, the importance of ensuring their management with systematic statistical information increases. At the same time, it is stated that the statistical activity of enterprises is organized within the framework of statistical observation. The purpose of the study is to establish the basic requirements for corporate statistics as a type of activity built directly into enterprise management. **Methods.** The theoretical and methodological basis of the study is a systematic approach to the problems of information support of the processes of cognition and management of the enterprise, based on the methodology of statistics, at the center of which are the doctrine of indicators, systems of indicators, information models. The results of the study showed that the specific environment of corporate statistics requires the reflection of the activities of the enterprise based, firstly, on systems of indicators that correspond to external and internal reporting, and, secondly, on the system of unified primary accounting that meets the requirements of both statistical and accounting and operational-technical accounting. **Conclusion.** It is proved that the approaches of corporate statistics to the reflection of real phenomena should differ from the approaches implemented by industry and regional statistics. At the same time, reflecting the activities of the enterprise as a large system, corporate statistics itself functions as a system with a structure of appropriate complexity.

Keywords: corporate statistics, management accounting, corporate statistics environment, statistical reporting, system of indicators, information model of the indicator, labor productivity

Постановка проблеми. Сучасний етап стратегічного розвитку економіки як одну з головних вимог висуває узгодженість розвитку основних сфер діяльності та стратегій окремих економічних суб'єктів та регіонів, а також збалансованість темпів та термінів виконання поставлених завдань. Забезпечити це може система управління, яка здатна виробляти найефективніші управлінські рішення у всіх ланках національного господарства на основі високорозвиненої системи інформаційного забезпечення.

Відповідна діяльність органічно вбудовується в систему управління як необхідну умову реалізації принципу «не можна керувати тим, що не можна виміряти». Як наслідок, в ній затребувана методологія пізнання процесів у суспільному розвитку, яка заснована на вивченні кількісної сторони суспільних явищ у єдності з їх якісною визначеністю. Відома як статистична методологія, вона дозволяє організувати єдину систему спостереження, що об'єднує заняття з оперативного-технічного, бухгалтерського та статистичного обліків.

В умовах, коли об'єктом управління та спостереження стає функціонування економічного суб'єкта, що є єдиною системою явищ і процесів, об'єктивно всі види обліку повинні бути реалізовані у складі єдиної інформаційної системи, яка сьогодні визначається як управлінський облік. Найбільш чітко це положення проглядається на рівні підприємства, проте воно діє і на інших рівнях управління національним господарством.

Така єдність системи управлінського обліку забезпечується тим, що кожен вид обліку організований статистично. Це можна простежити на всіх етапах діяльності починаючи з процесів реєстрації даних про поодинокі факти, продовжуючи процедурами обчислення показників як якісно визначених кількостей та побудови інформаційних моделей – образів реальної дійсності та закінчуючи роботою з інформаційними моделями у процесах пізнання об'єктивної реальності з метою прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням значення статистики з точки зору прийняття управлінських рішень для забезпечення ефективної діяльності підприємства приділялося багато уваги учених. Серед них: О.Є. Шмигетль [1], В. Міщенко [2], Н. Кондратенко [3], Т. Колеснік [3], М. Браташ [5], О. Шуть [4], А. Романчук [5], А. Опря [6] та ін. Але деякі питання щодо встановлення основних вимог до корпоративної статистики як виду діяльності, вбудованого безпосередньо в управління підприємством не були досліджені у достатньому обсязі та потребують детального розгляду й опрацювання.

Метою дослідження є встановлення основних вимог до корпоративної статистики як виду діяльності, вбудованого безпосередньо в управління підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі управлінського обліку першорядна роль відводиться статистичного обліку, теорія та методологія якого базується на наступному розумінні: функціонування економічного суб'єкта є цілісною системою явищ і процесів, що представляють конкретні сфери економічного виробництва; об'єктами спостереження стають конкретні явища, що становлять працю, техніку, технологію, виробництво, доходи, фінанси, інновації, тощо; у характеристиці цієї різноманітності об'єктів використовуються показники які відповідають вимогам предметності, точності та конкрет-

ності; опис функціонування економічного суб'єкта починається з показників натурального обліку і закінчується показниками вартісного обліку.

Адекватні знання є результатом процесів вивчення системної статистичної інформації як адекватного образу функціонування економічного суб'єкта, в процесі якого реалізуються найбільшою мірою властиві їй обсяги інформаційної, евристичної та прогностичної функцій. З цими знаннями пов'язана функція корпоративної статистики, яку слід визначати як діяльність, що забезпечує пізнання реальної дійсності на основі статистичної інформації з метою прийняття високоефективних управлінських рішень.

Щоб простежити відносини, що виникають при прийнятті управлінського рішення, розглянемо на рівні прямих зв'язків реалізації статистичної методології відповідний інформаційний процес:

$$A \rightarrow I \rightarrow II \rightarrow IV \rightarrow V \rightarrow B [3; 5].$$

Встановлюються ці відносини між елементами, в якості яких виступають об'єкти реальної дійсності та інформація як результат її відображення.

A – діяльність – безліч економічних операцій, що здійснюються відповідно до сутності явища як такого в конкретних умовах при впливі причин індивідуального характеру.

I – дані про реєстровані ознаки економічних операцій у їх безлічі. У разі конкретної ознаки x_i одиниці сукупності його значення відображає прояв законів та закономірностей поведінки у конкретних умовах – x_{ob} і причин індивідуального порядку – Δ_i , які по відношенню до загального виступають як випадкові. Тому маємо сукупність даних: $\{x_i = x_{ob} + \Delta_i\}_n$.

II – Інформація про явище, подане безліччю економічних операцій. Формується шляхом «обчислення мас», коли від характеристики безлічі одиниць сукупності переходять до характеристики явища, представленого цією безліччю. При цьому маємо:

$$\{x_i\}_n \Rightarrow \{x_i = x_{ob} + \Delta_i\}_n \Rightarrow \sum x_i = \sum x_{ob} + \sum \Delta_i = \sum x_{ob} = \sum x \quad (1)$$

так як згідно із законом великих чисел $\sum \Delta_i$ прагне до нуля у міру збільшення чисельності одиниць сукупності. Звідси слідує, що статистична методологія заснована на характеристиці явищ на рівні загального, що представляє дію законів і закономірностей у конкретних умовах.

III – Знання про поведінку явища на рівні причинно-наслідкових зв'язків як відображення законів та закономірностей функціонування явища, що діють у конкретних умовах місця та часу. Носієм цих знань служить інформаційна модель, яка у разі взаємозв'язку за сутністю $\sum R = f(\sum x; \sum y)$ описує її, відповідно, у вигляді рівняння адитивного зв'язку $\sum R = f(\sum x \pm \sum y)$, у разі взаємозв'язку сутнісно $\sum R = f(\sum x)$ – як рівняння мультиплікативного зв'язку

$$\sum R = \bar{y} \times (\sum x) \text{ чи } \sum R = \frac{\sum x}{\bar{y}}.$$

IV – Інформація про майбутню поведінку явища на основі знання про загальне, моделюючи ситуацію на інформаційній моделі, коли $\sum R^p = f(\sum x^p \pm \sum y^p)$, та прогнозує майбутні числові оцінки факторів як результат здійснення конкретних заходів або як прояв основної тенденції розвитку.

V – Дані про майбутні економічні операції у їх безлічі подаються або як $\{x_i^p = x_{ob}^p + (\Delta_i^p = 0)\}_n$, ігноруючи наявність індивідуальних причин, або як $\{x_i^p = x_{ob}^p \pm |\Delta_i^p|_{\min}^{\max}\}_n$, використовуючи конкретні методи обліку останніх.

Б – Майбутня діяльність як безліч економічних операцій.

Звідси слідує, що 1) статистичний облік за своєю суттю пов'язаний з реалізацією відносин: А - І - ІІ; 2) корпоративна статистика як заняття в рамках апарату управління – з реалізацією відносин: А - І - ІІ - ІІІ - ІV; 3) її інформація – з реалізацією відносин: А - І - ІІ - ІІІ - ІV - V - Б.

Формування статистичної інформації в системах управління пов'язане з регулярною звітністю, що, ґрунтуючись на системі показників, відображає діяльність у межах календарних періодів. Це забезпечує інформаційні потреби управлінського апарату, який приймає рішення, орієнтуючись на результати звітних періодів. Таким чином створюється база для оцінки ефективності управлінських рішень [1].

Економічний суб'єкт, який подає звітність, розглядається як частина ширшого комплексу (галузі, регіону, економіки в цілому). Звітні показники суб'єкта узгоджуються з показниками комплексу, а його унікальні характеристики часто ігноруються на користь стандартизованого підходу.

Однак для управлінського апарату підприємства така узагальненість неприйнятна, оскільки управління вимагає точного розуміння специфіки об'єкта. Необхідне якісне інформаційне забезпечення, яке дає змогу обґрунтувати дії, причини та очікувану ефективність. Цю інформацію забезпечує система внутрішньої звітності.

Водночас потенціал первинного обліку використовується не повністю, що створює інформаційні резерви. Завдання корпоративної статистики та управлінського обліку – максимально ефективно використовувати ці резерви.

Значущість корпоративної статистики зростає, оскільки вона враховує специфіку виробництва конкретних товарів і технологій в унікальних умовах. Це відрізняє її від галузевої, регіональної чи загальнодержавної статистики.

Наприклад, продуктивність праці в корпоративній статистиці розглядається як ефективність використання праці у виробництві. Традиційно її міряють через обсяг продукції на одного працівника. Сучасний підхід пропонує використовувати валову додану вартість на одиницю часу. Однак у корпоративній статистиці цей метод є обмеженим через складність обліку трудового внеску конкретного колективу в специфічних умовах виробництва [2].

Перший чинник. Враховуючи відношення загального та часткового, звернемося до показника суспільної продуктивності праці як одного із заходів ефективності суспільного виробництва. Дотримуючись традиційної методології:

$$B^{ob} = \frac{\sum Q_{VVP}}{\sum T^{ob}}, \quad (1)$$

показник розраховується на основі категорії валового внутрішнього продукту (ВВП), який представляє всю сукупність вироблених товарів та послуг, що спрямовуються на кінцеве споживання та заощадження. Зрозуміло, що загалом таку різноманітність ціннос-

тей можна виміряти на основі їхньої вартісної оцінки, визначаючи показник вартості ВВП згідно з формулою

$$\sum Q_{VVP} = \sum_{i \in VVP} q_i \times p_i \quad (2)$$

де ціна рі повинна відігравати роль співвимірника різних споживчих цін при їх обсягах $\sum q_i$. Відповідно, показник суспільної продуктивності праці вимірюється як питомий обсяг вартості ВВП на одиницю витраченої праці.

За наявності кількох методів обчислення вартості ВВП (виробничий, розподільний, кінцевого використання) за основу прийнято виробничий метод. Згідно з ним вартість ВВП розраховується як різниця між вартістю валового випуску товарів і послуг $\sum Q_{VV}$ та вартістю проміжного споживання товарів та послуг $\sum Q_{pp}$:

$$\sum Q_{VV} = \sum Q_{VV} - \sum Q_{pp} \quad (3)$$

Тут обсяги валового випуску економіки та проміжного споживання економіки представляють усю безліч виробничих одиниць, які здійснюють свою діяльність у рамках багатостадійної та багатогалузевої системи виробництва. Тому має місце «математична конструкція», що вводить в обіг поняття валової доданої вартості виробничої одиниці $\sum Q_{VDS-e}$, яка по суті не має нічого спільного з категорією ВВП. Однак згідно з формулою (4) вартість ВВП національної економіки можна розрахувати, а в подальшому представити як сумарний обсяг валової доданої вартості всієї множини одиниць економічного виробництва:

$$\begin{aligned} \sum Q_{VDS-E} &= \sum Q_{VVS-E} - \sum Q_{PP-E} = \\ &= \sum_{e \in E} (\sum Q_{VV-e}) - \sum_{e \in E} (\sum Q_{PP-e}) = \quad , \quad (4) \\ &= \sum_{e \in E} (\sum Q_{VV-e} - \sum Q_{PP-e}) = \sum_{e \in E} (\sum Q_{VDS-e}) \end{aligned}$$

де для виробничої одиниці $\sum Q_{VVS-e}$ – вартість валового випуску товарів та послуг; $\sum Q_{PP-e}$ – вартість проміжного споживання.

В результаті розрахунку продуктивності праці у виробництві за методикою $B_e = \sum Q_{VDS-e} / \sum T_e$ на основі даних про валову додану вартість та витрат праці $\sum T_e$ отримуємо

$$\begin{aligned} B^{ob} &= \frac{\sum Q_{VVP}}{\sum T^{ob}} = \frac{\sum (\sum Q_{VDS-e})}{\sum_e (\sum T_e)} = \\ &= \frac{\sum_e (B_e \times \sum T_e)}{\sum_e (\sum T_e)} = \sum_e B_e \times dT_e \end{aligned} \quad (5)$$

де dT_e – частка виробничої одиниці в загальних витратах праці.

По-перше, досягли того, що показник B^{ob} для національної економіки та показники B_e для будь-якого підприємства у їх множині – однакісні заходи ефективності застосовуваної праці. По-друге, вони стають порівнянними і по вертикалі (підприємство – галузь, галузь – сектор економіки, сектор економіки – національна економіка), і по горизонталі (у відповідній множині підприємств, галузей, секторів економіки). По-третє, показник B^{ob} трансформується в середню величину з варіантів (показників B_e), що представляють одиниці сукупності – конкретні підприємства, забезпечуючи дослідження явищ з використанням всього інструментарію аналізу статистичної сукупності як такої, і в першу чергу математичного інструментарію статистики та прикладної статистики.

Однак ні перше, ні друге, ні третє до цілеспрямованої діяльності підприємства, а отже, і до корпоративної статистики як такої не мають жодного відношення. Але найголовніше полягає в тому, що показники B_e у їх множині, не є заходами продуктивності праці.

Припускаючи деякі спрощення, які не спотворюють суті, слід зазначити, що корпоративна статистика стосується виробництва нового продукту у валових обсягах, здатних задовольнити суспільні потреби. Такий продукт має споживчу вартість із новими якісними властивостями, а його додана вартість перевищує вартість спожитих ресурсів за рахунок праці та прибутку.

Однак для споживача головним є не розмір доданої вартості, а здатність продукту максимально реалізувати свої споживчі властивості щодо ціни. Він обирає товар саме за співвідношенням якості та вартості.

Якщо ж використовувати додану вартість як основу для вимірювання продуктивності праці, важливо визначити показник, який відображає предметність виробництва. Для цього доцільно застосовувати інформаційні моделі, здатні адекватно описати процес формування доданої вартості.

Розглядаючи виробництво та реалізацію нового продукту в обсязі $\sum q$ за ціною

$$p = e_{pp} + e_{ot} + e_{kp} + m, \quad (6)$$

де у категоріях системи національного рахівництва e_{pp} – витрати проміжного споживання; e_{ot} – витрати з оплати праці; e_{kp} – вартість споживання основного капіталу; m – прибуток, при переході до категорії «додана вартість у складі ціни» згідно

$$pDS = p - (e_{pp} + e_{kp}) = e_{ot} + m, \quad (7)$$

матимемо інформаційні моделі: z_{ot}

1. доданої вартості в ціні товару виду

$$p_{DS} = e_{ot} (1 + re_{e_{ot}}) = t_q \times z_{ot} \times (1 + re_{e_{ot}}), \quad (8)$$

використовуючи міру рентабельності витрат на оплату праці $re_{e_{ot}} = m / e_{ot}$ і враховуючи, що витрати на оплату праці згідно $e_{ot} = t_q \times z_{ot}$ визначаються трудомісткістю виробництва продукту t_q і рівнем оплати праці з розрахунку на одиницю витрат праці z_{ot} ;

2. загального обсягу доданої вартості в даному виробництві –

$$\sum Q_{DS} = \sum q \times [t_q \times z_{ot} \times (1 + re_{e_{ot}})], \quad (9)$$

виходячи з того, що $\sum Q_{DS} = \sum q \times p_{DS}$

Подібне подання загального обсягу доданої вартості (9) дозволяє зрозуміти, що характеризує показник продуктивності праці, що розраховується на його основі. Беручи до уваги, що витрати у виробництві визначаються розмірами виробництва та трудомісткістю продукту і представляючи їх у вигляді $\sum T = \sum q \times t_q$, маємо

$$B_e = \frac{\sum Q_{DS-e}}{\sum T_e} = \frac{\sum q \times t_q \times z_{ot} \times (1 + re_{e_{ot}})}{\sum q \times t_q} \quad (10)$$

і відповідно, інформаційну модель у вигляді

$$B_e = z_{ot} \times (1 + re_{e_{ot}}). \quad (11)$$

Виникає питання, а що в даному показнику представляє здатність праці виробляти суспільно необхідний продукт у певних кількостях в одиницю часу? Відповідь оче-

видна: якщо показник суспільної продуктивності праці, розрахований на основі показника ВВП, – об'єктивний захід, то показник продуктивності праці на основі валової доданої вартості – захід фіктивний. Практичну значимість впроваджуваного заходу продуктивності праці у виробництві як такому не можуть забезпечити жодні технічні, математичні, математико-статистичні та «просто статистичні» викладки, у тому числі розглянуті вище.

Питання виміру продуктивності праці пов'язані і з іншими проблемами. У контексті корпоративної статистики найважливішою, на наш погляд, є проблема співвідношення продуктивності праці до інших показників ефективності виробництва. Не вирішивши її, ми стикатимемося з питаннями, що виникають, пов'язаними з взаємозв'язками і взаємовідносинами всієї безлічі явищ і процесів у сфері ефективності виробництва як об'єкта управління.

Для таких відносин визначальною потрібно розглядати ту реальність, коли вся діяльність, що здійснюється із застосуванням у конкретному виробництві систем різновидових ресурсів, у тому числі і ресурсів праці, спрямована на отримання результату, тобто затребуваного споживачами конкретного продукту, чи то товар чи послуга, що робить об'єктивно необхідним саме виробництво. Тому результативність такої діяльності в усіх аспектах оцінюється з позицій цього результату, а відповідні показники розраховуються згідно з наведеними нижче формулами: ресурсовіддача – $R_o = \sum Q : \sum R = \sum Q : (\sum F + \sum T + \sum S)$; фондовіддача – $F_o = \sum Q : \sum F$; продуктивність праці – $B = \sum Q : \sum T$; собівартість продукції –

$$Ze = \sum Z : \sum TQ = \sum TQ (\sum Z_F + \sum Z_T + \sum Z_m) : \sum Q,$$

де $\sum Q$ – обсяг ефекту у вигляді створеного продукту; $\sum R$ – загальна сукупність ресурсів, у тому числі: $\sum F$ – основних засобів, $\sum T$ – праці, $\sum S$ – оборотних коштів; $\sum Z$ витрат виробництва, у тому числі: $\sum Z_F$ – витрати на формування резервів на знос, $\sum Z_T$ – витрати на оплату праці, $\sum Z_m$ – матеріальні та інші витрати.

Той факт, що обчислення всіх показників ефективності базується на єдиному показнику ефекту, забезпечує присутність необхідної системної властивості, завдяки якій набір показників перетворюється на цілісну систему як основу побудови інформаційних моделей, зокрема: продуктивність праці

$$B = \frac{F_o}{te_N} \quad (12)$$

дозволяючи уникнути традиційного підходу у вигляді $B = F_o \times F_v$; собівартості

$$Z_e = \frac{1}{F_o} \bar{a} + \frac{1}{B} \bar{z} (1 + k_{sz}) + \sum_m r_m \cdot p_m + \dots, \quad (13)$$

де te_N – трудомісткість експлуатації та утримання комплексу основних засобів виробництва; F_v – фондоозбросність праці; $\bar{a}$ – середній відсоток амортизаційних відрахувань; $\bar{z}$ – середня заробітна плата; k_{sz} – середня ставка відрахувань на соціальний захист; r_m – питома витрата матеріалу; p_m – ціна матеріалу [1; 6].

Другий чинник. Обчислення продуктивності праці на одну відпрацьовану людину-годину не відображає повною мірою ефективність використання ресурсу праці, носієм якої є працівники. Проте така методика

дозволяє уникнути складної реальності, пов'язаної з організацією та використанням робочої сили.

На рівні національної економіки цей підхід не застосовується, оскільки держава відповідає як за відтворення, так і за використання робочої сили, що враховується, зокрема, в законодавстві. Натомість корпоративна статистика забезпечує інформаційну підтримку управління обома процесами з метою підвищення ефективності використання трудових ресурсів.

Тому вона повинна охоплювати широкий спектр явищ, використовуючи як показник продуктивності на одного працівника, так і продуктивність на одну відпрацьовану людину-годину – як один із часткових аспектів оцінки використання праці.

У підсумку це дозволяє організувати спостереження за відповідною безліччю явищ, виходячи на систему показників, що забезпечують використання у пізнанні того, що відбувається, інформаційну модель продуктивності праці наступного виду:

$$\left\{ \begin{aligned} B &= (B_{RB} = B_i \times \bar{t}_d \times \bar{T}_g) \times \left(dN_{RB} = \frac{1}{1 + \sum_k K_p^k} \right); \\ B_i &= \frac{F_O}{te_N}; \bar{t}_d = \bar{t}_d^n - \sum_p \bar{t}_d^{nrb.p} + \bar{t}_d^{sur}; \\ \bar{T}_g &= \bar{T}_g^{\max} - \sum_p \bar{T}_g^{nrb.p}, \end{aligned} \right. \quad (14)$$

де B – продуктивність праці на підприємстві; B_{RB} – продуктивність праці робітників; B_i – годинна продуктивність праці робітників; $\bar{t}_d$ – середня тривалість робочого дня робітника; $\bar{T}_g$ – середня тривалість робочого року робітника; dN_{RB} – питома вага (частка) робітників у загальній чисельності контингенту працівників; K_p^k – відносна чисельність іншої k -ї категорії персоналу (керівники, спеціалісти, службовці); F_O – фондвіддача основних засобів; te_N – трудомісткість експлуатації та утримання загального комплексу основних засобів; $\bar{t}_d^n$ – середня тривалість робочого дня робітника за нормою; $\bar{t}_d^{nrb.p}$ – середній невідпрацьований час з p -ї причини за робочий день робітника; $\bar{t}_d^{sur}$ – середня понаднормова тривалість робочого дня робітника; $\bar{T}_g^{\max}$ – середня максимально можлива тривалість робочого року робітника; $\bar{T}_g^{nrb.p}$ – середній невідпрацьований час робочого року робітника з p -ї причини [4].

Отже, присутність у системі управлінського обліку корпоративної статистики та інформації внутрішньої статистичної звітності виправдано вже тим, що корпоративна статистика орієнтується на відображення явищ реальної дійсності як об'єктів безпосереднього управління, приймаючи управлінські рішення через цілеспрямовані зміни їх реальних розмірів та співвідношень цих розмірів.

Корпоративна статистика базується на системі показників, які відображають функціонування та розвиток економічного суб'єкта. Її головне завдання – забезпечити адекватність статистичного образу реальному об'єкту управління. Це можливо за умови глибокого розуміння функціонування підприємства як складної системи управління.

Будь-яка виробнича діяльність корпорації реалізується в межах організаційної структури, сформованої за принципами спеціалізації та кооперації. Спеціалізація

передбачає виокремлення окремих виробництв із чітко визначеними функціями та ресурсами, а кооперація – їх взаємодію для створення кінцевої цінності, що не зводиться до простої суми результатів.

У цій системі кожен виробничий підрозділ є окремим об'єктом управління зі своїм управлінським апаратом, умовами і результатами. Тому ефективне управління потребує глибоких знань про взаємодію цих елементів як частин єдиної системи.

Корпоративна статистика повинна відображати цю складність через цілісну систему показників, структура якої відповідає структурі системи управління. Кожен об'єкт управління має бути охоплений власною системою показників, і не повинно бути показників, що не пов'язані з конкретним об'єктом.

Формування такої системи вимагає знань, зокрема з соціально-економічної статистики, які мають системно поєднуватись. Недостатній розвиток таких підходів пояснюється небажанням досліджувати складні об'єкти управління, хоча саме складне слід вивчати як складне, уникаючи спрощень, що спотворюють реальність.

Висновки. В умовах зростаючих вимог до ефективності виробництва особливо актуальним стає інформаційне забезпечення управлінських рішень на рівні підприємств і корпорацій. У цьому ключову роль відіграє корпоративна статистика, як складова управлінського обліку.

Вона забезпечує управління як самим підприємством, так і його підрозділами, відображаючи їхню діяльність не лише як об'єкт управління, а й як частину системи подібних суб'єктів. Це досягається через створення єдиної системи спостереження, яка інтегрує показники зовнішньої та внутрішньої звітності. Зовнішня звітність елімінує унікальні властивості підприємства, тоді як внутрішня – враховує їх, відображаючи специфіку технологій, ресурсів та кадрів.

Корпоративна статистика є відносно самостійною частиною системи управлінського обліку, що базується на спільному для всіх облікових видів первинному спостереженні. При цьому важливо враховувати, що така система є «надлишковою», тобто містить додаткові ознаки, які можуть бути джерелом глибшої та повнішої інформації для управління.

Корпоративна статистика виконує функцію інформаційного забезпечення управління унікальним об'єктом – конкретним підприємством або корпорацією. Вона сама є унікальною в межах галузевої, регіональної та національної статистики, насамперед щодо системи показників, які мають відповідати вимогам предметності, точності й конкретності.

Зокрема, у статистиці праці система показників ефективного використання трудових ресурсів повинна базуватись на показниках продуктивності праці, розрахованих на основі обсягів продукції та чисельності персоналу з урахуванням його структури. Ефективне вирішення цих завдань можливе завдяки інформаційним моделям, що виявляють причинно-наслідкові зв'язки.

Унікальність корпоративної статистики проявляється й у тому, що вона обслуговує складні системи, де кожен елемент є окремим об'єктом управління з власними видами діяльності. Як велика система, вона функціонує через взаємопов'язані системи показників різних рівнів, що дозволяє приймати ефективні управлінські рішення на основі комплексного статистичного аналізу.

Бібліографічний список:

1. Шмигетль О. Є. Організація стратегічного управлінського обліку на підприємствах. *Інноваційна економіка*. 2019. № 3–4 (79). С. 163–167.
2. Міщенко В. Сучасний контент контролінгового управління. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Berlin, Germany. 2021. Рр. 626–632.
3. Кондратенко Н. О., Колесник Т. М., Браташ М. А. Статистичні методи в системі управління розвитком підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2021. № 4(50). С. 114–120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-4-114-120>
4. Шуть О. Теоретико-методологічні аспекти статистичних досліджень. *Збірник наукових праць ДЕТУТ*. 2012. № 3. С. 305–311.
5. Романчук А. Л. Статистичні методи і прийоми в системі економічного аналізу. *Облік, аналіз, аудит*. 2017. Вип. I–II (65–66). С. 174–183.
6. Опря А. Т. Методологічні засади використання статистичних методів в економічних дослідженнях: ідеї, пошуки, рішення. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 1. С. 172–178.

References:

1. Shmyhetl O. Ye. (2019) Orhanizatsiia stratchichnoho upravlinskoho obliku na pidpriemstvakh [Organization of strategic management accounting at enterprises] *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, vol. 3–4(79), pp. 163–167.
2. Mishchenko V. (2021) Cuchasnyi kontent kontrollinhovoho upravlinnia [Modern content of controlling management]. *Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Berlin, Germany. Pp. 626–632.
3. Kondratenko N. O., Kolesnyk T. M., Bratash M. A. (2021) Statystychni metody v systemi upravlinnia rozvytkom pidpriemstva [Statistical methods in the enterprise development management system]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy – Economics and enterprise management*, vol. 4(50), pp. 114–120. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-4-114-120>
4. Shut O. (2012) Teoretyko-metodolohichni aspekty statystychnykh doslidzhen [Theoretical and methodological aspects of statistical research]. *Zbirnyk naukovykh prats DETUT – Collection of scientific works of DETUT*, vol. 3, pp. 305–311.
5. Romanchuk A. L. (2017) Statystychni metody i priiomy v systemi ekonomichnoho analizu [Statistical methods and techniques in the system of economic analysis]. *Oblik, analiz, audit – Accounting, analysis, audit*, vol. I–II (65–66), pp. 174–183.
6. Oprya A. T. (2010) Metodolohichni zasady vykorystannia statystychnykh metodiv v ekonomichnykh doslidzhenniakh: idei, poshuky, rishennia [Methodological principles of using statistical methods in economic research: ideas, searches, solutions]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii – Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy*, vol. 1, pp. 172–178.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2025